

ex silentio, en moet worden erkend, dat wat in het zooeven genoemde Engelsche werk LANG zegt over primitieve religieuze voorstellingen en gebruiken in Ilias en Odyssee — dat er nl. slechts weinig sprake van is, niet, omdat ze in dien tijd niet meer bestonden, maar wijl degenen voor wier ooren die gedichten bestemd waren, er niet meer aan geloofden —, *mutatis mutandis* ook van toepassing is op het vraagstuk, dat ons hier bezig houdt. Natuurlijk is dit op zich zelf niet toereikend, om het tegengestelde te bevestigen; met name daar waar de literaire overlevering ons in den steek laat, is de uiterste voorzichtigheid geboden, wil men geen gevolgtrekkingen opbouwen op onvoldoende praemissen; dat echter ook met deze onderlagen moet worden gerekend, staat thans evenzeer vast, als dat met name daarin de samenhang met het Oosten het duidelijkst aan het licht treedt.

De vraag, hoever in historischen tijd de invloed der vreemde kulturen op de Grieksche zich uitstrekt, is noch voor bespreking in een rede geschikt, noch in 't geheel thans reeds voor beantwoording rijp. Alleen minutieus onderzoek, dat zoowel over de *détails* als over het geheel loopt, over voldoende gegevens beschikt, en met de resultaten der nieuwere wetenschap rekening houdt, kan in dit opzicht succes doen verwachten. Dat daarbij de *methode* die men bij dit onderzoek volgt, van niet geringen invloed is, behoeft geen nader betoog: niet slechts heeft men zich te hoeden voor willekeurige combinaties, inzooverre gelijkheid van uitdrukking geenszins altijd overeenstemming in den inhoud beteekent, maar ook daar, waar wezenlijke identiteit onmiskenbaar schijnt, met het maken van dwingende gevolgtrekkingen omtrent *historischen samen-*